

Voor elkaar!

2024 - 2028

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Leeswijzer.....	5
Inleiding	7
1. Terugblik Voor elkaar! 2018-2023	9
2. Voor elkaar! 2024 - 2028	11
3. Inrichting programma	16
4. Monitoring en evaluatie	19
5. Management en organisatie	20
6. Communicatie & implementatie.....	22
7. Financiën	24
Bijlage 1: Financiële omvang programma	25
Bijlage 2: Context van het programma	26
Bijlage 3: Risicoanalyse.....	28

Samenvatting

Eind 2023 liep het ZonMw-programma Voor elkaar! af. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft ZonMw gevraagd een voorstel te doen voor een vervolgprogramma: Voor elkaar! 2024-2028. Naar aanleiding van dat verzoek is deze tekst geschreven. Onderstaand geven we een korte samenvatting van de inhoud.

Context

Patiëntenorganisaties spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van mensen met een beperking bij het leven met een aandoening. Ze zorgen voor betrouwbare informatie over een ziekte of beperking, komen op voor de belangen van patiënten en organiseren lotgenotencontact. Ook denken ze mee over veranderingen in beleid en in de praktijk, zodat deze beter aansluiten bij de behoeften van mensen.

Het is belangrijk dat patiëntenorganisaties deze rol in de toekomst ook goed kunnen blijven vervullen. ZonMw wil patiëntenorganisaties ondersteunen bij het inspelen op de uitdagingen van de toekomst. Daarom financieren we met het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 projecten die bijdragen aan het versterken en vernieuwen van activiteiten op het gebied van informatievoorziening, belangenbehartiging en lotgenotencontact.

Doelen

Het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 heeft een looptijd van 5 jaar. Voor het programma is een budget van in totaal 20 miljoen euro beschikbaar. De doelen van het programma zijn:

1. Het stimuleren van innovatie bij patiëntenorganisaties;
2. Het financieren van elementen die bijdragen aan succesvolle digitale patiëntenplatformen;
3. Patiëntenorganisaties van elkaar laten leren;
4. Het stimuleren van onderlinge samenwerking;
5. Het stimuleren van daadwerkelijk gebruik van resultaten.

De uiteindelijke opbrengsten van het programma zullen gebruikt worden voor een adviesrapport aan het ministerie van VWS. Dit rapport wordt door het ministerie gebruikt bij de inrichting van een nieuwe instellingssubsidieregeling, die de huidige regeling voor 2024 – 2028 opvolgt.

Inrichting van het programma

Het programma bestaat uit 4 programmalijnen:

1. Digitale platformen;
2. De patiëntenbeweging van de toekomst;
3. Implementeren en doorontwikkelen;
4. Leren van elkaar.

Binnen de lijn digitale platformen onderzoeken we welke platformen er al zijn en waar Voor elkaar! met financiering van meerwaarde kan zijn. Deze kennis vormt belangrijke input voor onze subsidieoproepen over dit onderwerp, waarin we vooral de randvoorwaarden voor succesvolle digitale platformen financieren. We geven voor dit onderwerp per subsidieronde minimaal 1,5 miljoen euro uit.

In de lijn ‘de patiëntenbeweging van de toekomst’ onderzoeken we welke factoren bijdragen aan een patiëntenbeweging die meebeweegt met toekomstige uitdagingen. Dit doen we door projecten te

volgen en in gesprek te gaan met experts uit het veld. Binnen de lijn 'implementeren en doorontwikkelen' stimuleren we dat bestaande producten en projecten goed worden gebruikt in de praktijk. Tot slot is in de lijn 'leren van elkaar' een belangrijke rol weggelegd voor de leernetwerken. Binnen deze netwerken wisselen projectleiders ervaringen met elkaar uit, zodat ze op elkaars ervaringen kunnen bouwen en samen kunnen werken.

Samenwerking met INVOLV

In de uitvoering van het programma zal ZonMw veel samenwerken met INVOLV (voorheen: PGOsupport), een organisatie die patiëntenorganisaties ondersteunt en begeleidt. De 2 organisaties zullen met name met elkaar samenwerken om aanvragers te begeleiden, lopende projecten te adviseren, projectresultaten te verspreiden en uitwisseling via leernetwerken te faciliteren.

Leeswijzer

Opbouw programmatekst

De programmatekst bestaat uit een aantal onderdelen. In de inleiding schetsen we de context waarin patiëntenorganisaties opereren en welke rol het nieuwe programma Voor elkaar! daarin speelt. In hoofdstuk 1 blikken we kort terug op het eerste programma Voor elkaar! en beschrijven we welke geleerde lessen we meenemen in het nieuwe programma. Hoofdstuk 2 gaat over de doelstellingen van Voor elkaar! 2024 – 2028. In hoofdstuk 3 beschrijven we wat we gedurende het programma concreet gaan doen. De andere hoofdstukken gaan kort in op zaken als de monitoring van projecten, de inrichting van de programma-organisatie en de rol van communicatie en implementatie. In de bijlagen is onder andere de begroting te vinden.

Veelgebruikte termen

Onderstaand lichten we een paar termen toe die we veel gebruiken, maar waarbij het woord alleen de lading niet dekt.

Mensen met een beperking

Hieronder verstaan wij iedereen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, een chronische aandoening, een psychische kwetsbaarheid of een combinatie hiervan. Voor de leesbaarheid gebruiken we in deze tekst voor al deze groepen de term ‘mensen met een beperking’. Een beperking kan aangeboren zijn, maar ook later in het leven ontstaan. Sommige mensen hebben altijd in dezelfde mate last van een beperking, bij anderen gaat het de ene periode beter dan de andere. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij mensen met een chronische ziekte.

Patiëntenorganisaties

Dit zijn organisaties voor én door mensen met een beperking die zich inzetten voor de belangen van patiënten en hun naasten. Zij voeren activiteiten uit op het gebied van informatievoorziening, lotgenotencontact of belangenbehartiging. Deze activiteiten worden gezien als hun kerntaken. Sommige organisaties richten zich specifiek op 1 aandoening, terwijl anderen actief zijn op thema's die een aandoening overstijgen. Patiëntenorganisaties worden ook wel ‘belangenbehartigende organisaties’, ‘pg-organisaties’ of ‘patiënten- en cliëntenorganisaties’ genoemd.

Patiëntenbeweging van de toekomst

In deze programmatekst wordt veel gesproken over de ‘patiëntenbeweging van de toekomst’. Wat die beweging precies is, doet en nodig heeft gaan we tijdens Voor elkaar! 2024 – 2028 onderzoeken. Voor nu zien we de patiëntenbeweging van de toekomst als een groep organisaties die goed in kan spelen op maatschappelijke uitdagingen en niet alleen zijn leden, maar ook een bredere doelgroep aanspreekt. De beweging werkt op basis van een concrete behoefte van de achterban en werkt samen met anderen aan praktische veranderingen in zorg, onderwijs, onderzoek of beleid.

Patiëntenorganisaties die klaar zijn voor de toekomst zijn te herkennen aan hun creativiteit. Ze vernieuwen, maken gebruik van netwerken, weten duurzame samenwerkingen te smeden en spelen een belangrijke rol bij het verankeren van kennis in de praktijk.

Ervaringsdeskundige, ervaringskennis en (collectieve) ervaringsdeskundigheid

Een ervaringsdeskundige is iemand die zelf ervaring heeft met een bepaalde aandoening. De kennis die iemand over het leven met een aandoening heeft noemen we ervaringskennis. Een ervaringsdeskundige die meedenkt over beleid kan zijn eigen ervaringen inbrengen, maar deze ook

verrijken met de ervaringen van anderen of andere vaardigheden. Die gebundelde ervaringen noemen we collectieve ervaringsdeskundigheid.

Impact

Impact is de verandering die een organisatie teweegbrengt bij of voor de achterban. Het gaat dan met name over de toegevoegde waarde die specifiek door een organisatie, project of activiteit bereikt is. Samenwerken, co-financiering, aansluiten op de behoefte van je achterban en het opleveren van concrete producten dragen bij aan impact.

Bereik

Onder bereik verstaan we de hoeveelheid mensen die een organisatie bereikt met zijn activiteiten. Bij Voor elkaar! vinden we het belangrijk dat patiëntenorganisaties niet alleen de eigen leden aanspreekt, maar juist ook de mensen die geen lid zijn. Ook vinden we aandacht voor diversiteit en inclusie belangrijk. Organisaties moeten met hun activiteiten bijvoorbeeld ook mensen bereiken die minder digitaal vaardig zijn, niet goed kunnen lezen of schrijven of een andere culturele achtergrond hebben.

Inleiding

Miljoenen mensen in Nederland hebben een chronische ziekte of beperking.¹ Een beperking kan grote gevolgen hebben voor de mensen die het treft. Zo is het minder makkelijk om een opleiding te volgen, te werken, gebruik te maken van de openbare ruimte of te sporten. Ook hebben mensen over het algemeen meer zorg en ondersteuning nodig. Dat kan formele zorg zijn, maar ook mantelzorg van familieleden of naasten.

Patiëntenorganisaties ondersteunen mensen met een beperking en hun naasten bij het leven met een aandoening. Zo zorgen zij voor betrouwbare informatie over een ziekte of beperking, komen ze op voor de belangen van patiënten en organiseren ze lotgenotencontact. Ook denken ze mee over veranderingen in beleid en in de praktijk, zodat deze beter aansluiten bij de behoeften van mensen.

Het werk van patiëntenorganisaties is belangrijk. Hun inspanningen dragen er namelijk aan bij dat mensen met een beperking kunnen blijven meedoen, mee kunnen beslissen en op passende zorg en ondersteuning kunnen rekenen als dat nodig is. Daarom is het belangrijk dat patiëntenorganisaties worden ondersteund in hun werkzaamheden en een sterke positie aan tafel hebben in de zorg, onderzoek, beleid en het onderwijs.

Veranderingen en nieuwe uitdagingen

Patiëntenorganisaties hebben veel bereikt de afgelopen jaren, en ook in de toekomst blijven ze een belangrijke rol spelen. Wel zijn er veranderingen en nieuwe uitdagingen waar de patiëntenbeweging van de toekomst rekening mee moet houden om relevant te blijven.

Toegankelijke en passende zorg

1 van die uitdagingen is het toegankelijk houden van de zorg. Passende zorg en ondersteuning worden steeds belangrijker, blijkt ook uit het Integraal Zorg Akkoord (IZA), waarin dat 1 van de speerpunten is. Tegelijkertijd maken de vergrijzing, personeelstekorten en complexer wordende zorgvragen het steeds uitdagender om die zorg en ondersteuning te leveren. Deze ontwikkeling raakt veel patiëntenorganisaties en daagt hen uit om mee te denken over mogelijke oplossingen.

Een ontwikkeling die kan bijdragen aan het toegankelijk houden van de zorg is de opkomst van *peer support* of informele zorg. *Peer support* is een bijzondere vorm van lotgenotencontact waarbij ervaringsdeskundigen zorg en ondersteuning bieden. Onder informele zorg verstaan we de zorg die wordt verleend door de sociale omgeving, zoals mantelzorgers, sociale netwerken, burgerinitiatieven, vrijwilligers. Zij kunnen in de toekomst een belangrijke rol spelen in het bieden van passende zorg of ondersteuning. Dat vraagt wel om training en goede ondersteuning; hier zouden patiëntenorganisaties een rol in kunnen spelen.

Andere organisatievormen

Een andere uitdaging is dat steeds minder mensen lid worden van organisaties of verenigingen. Ook patiëntenorganisaties merken dat: hun achterbannen worden steeds kleiner en minder divers. Mensen zoeken naar andere manieren om zich te organiseren of met elkaar te verbinden, bijvoorbeeld via digitale platformen. Ook zoeken ze op andere manieren naar informatie over hun aandoening: de patiëntenorganisatie is niet meer de enige of eerste plek waar ze zoeken.

---

¹ Er zijn grofweg 2 miljoen mensen met een matige of ernstige beperking (lichamelijk, verstandelijk, zintuiglijk), 3,3 miljoen mensen met een psychische aandoening en 10 miljoen mensen met een chronische aandoening. Deze groepen kunnen deels overlappen. Bronnen: <https://www.vzinfo.nl/chronische-aandoeningen-en-multimorbiditeit/leeftijd-en-geslacht>, <https://cijfers.trimbos.nl/nemesis/kerncijfers-psychische-aandoeningen/samenvatting-kerncijfers/> en <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechten-van-mensen-met-een-handicap>

Dit alles heeft invloed op hoe patiëntenorganisaties lotgenotencontact, belangenbehartiging en informatievoorziening organiseren. Zij zullen om relevant te blijven beter aan moeten sluiten op plekken waar ook niet-leden bij elkaar komen. Ook kunnen ze beter inspelen op de diversiteit van hun doelgroep en rekening houden met verschillen in achtergrond, taalvaardigheid en gezondheidsvaardigheden, zodat ze een grotere groep mensen bereiken.

Meerdere aandoeningen

Tot slot komt het steeds vaker voor dat mensen meerdere aandoeningen tegelijkertijd hebben: dat heet *co-morbiditeit*. Dat zorgt ervoor dat mensen met een beperking naar informatie over die combinatie van aandoeningen zoeken. Ook hebben mensen vragen die niet over een specifieke aandoening gaan. Ze willen dan bijvoorbeeld tips over het werken met een beperking, of meer informatie over toegankelijke sport. Om daarin te voorzien zouden patiëntenorganisaties meer met elkaar kunnen samenwerken. Zo'n samenwerking zorgt ervoor dat organisaties niet telkens het wiel opnieuw uit hoeven te vinden, het werk over meer vrijwilligers kunnen verdelen en ze beter in kunnen spelen op de behoeften van die gecombineerde achterbannen. Die gezamenlijke behoeften zouden organisaties ook gezamenlijk kunnen vertegenwoordigen; dat noemen we collectieve belangenbehartiging.

De rol van het programma Voor elkaar! 2024 – 2028

ZonMw wil patiëntenorganisaties ondersteunen bij het inspelen op de uitdagingen van de toekomst. Daarom financieren we met het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 projecten die bijdragen aan het versterken en vernieuwen van activiteiten op het gebied van informatievoorziening, belangenbehartiging en lotgenotencontact. Ook zetten we binnen het programma in op thema's als samenwerken, digitale platformen, leren van elkaar en het beter gebruiken van bestaande producten. In deze programmatekst lichten we toe hoe ZonMw dit wil aanpakken.

1 Terugblik Voor elkaar! 2018-2023

Voor elkaar! 2024-2028 is een vervolg op het gelijknamige subsidieprogramma dat in 2018 startte. In dit hoofdstuk blikken we kort terug op deze eerste fase van het programma en delen we de belangrijkste geleerde lessen.

Impact en bereik

Het programma Voor elkaar! startte in 2018 en had een looptijd van 5 jaar.² In die tijd zijn ruim 220 projecten van patiëntenorganisaties gefinancierd. Het ging zowel om kleine, kortdurende initiatieven als om lange trajecten waarin verschillende partijen met elkaar samenwerkten om de positie van mensen met een beperking te versterken. De groep organisaties die financiering kon aanvragen was bewust breder dan de groep die instellingssubsidie bij het ministerie van VWS kon aanvragen. Op die manier konden we ook van nieuwe organisaties leren hoe zij werken aan impact en bereik.

Om de impact van Voor elkaar!-projecten te bepalen heeft ZonMw een aantal voorwaarden ('criteria') voor impact en bereik opgesteld. Deze criteria vormden een soort 'meetlat' en zijn gebaseerd op kennis die ZonMw heeft over implementatie. Met behulp van de criteria konden we goed analyseren welke factoren impact belemmeren of juist stimuleren. De analyse heeft uiteindelijk geleid tot een [adviesrapport](#). Het ministerie van VWS heeft uit dat rapport geput bij het opstellen van het nieuwe beleidssubsidiekader en de opdrachtbrief voor een vervolg op Voor elkaar!

Evaluaties

Het programma Voor elkaar! is 2 keer geëvalueerd. In 2021 vond een interne tussenevaluatie plaats en in 2022 heeft het bureau Xpertisezorg een externe evaluatie³ uitgevoerd. Uit de laatste evaluatie zijn de volgende aanbevelingen gekomen:

- 1. Er moet ruimte blijven voor aanvragen van organisaties zonder instellingssubsidie**
Bij de projecten die financiering vanuit Voor elkaar! ontvingen zaten veel organisaties die geen instellingssubsidie van VWS ontvangen. Een deel van deze projecten heeft mooie resultaten opgeleverd. Daarom kunnen organisaties zonder instellingssubsidie ook in Voor elkaar! 2024 - 2028 financiering aan vragen.
- 2. Projecten hebben langer de tijd nodig om effectief te kunnen zijn**
De projecten uit het programma hadden relatief korte looptijden, variërend van enkele maanden tot 1,5 jaar. Het bleek moeilijk om resultaten van een project in zo'n korte tijd een duurzame plek in de praktijk te geven (impact). Ook kost het vaak meer tijd om de samenwerking met partners na afloop van het project voort te zetten. In Voor elkaar! 2024-2028 willen we projecten daarom langer laten doorlopen. Zo is er meer tijd voor het opzetten van een goede samenwerking en uitvoeren van implementatie en borging.
- 3. We moeten de aandacht richten op wat er al is**
De projecten van Voor elkaar! moesten een concreet product opleveren. Dat is bewust gevraagd omdat het opleveren van een concreet product één van de voorspellers is voor succesvolle implementatie.⁴ Deze eis heeft gezorgd voor een groot aantal websites, trainingen, handreikingen en andere producten. Deze worden nog niet allemaal goed gebruikt in de praktijk. Om het gebruik ervan te stimuleren zal het vervolgprogramma zich dan ook

² <https://www.zonmw.nl/nl/nieuws/nieuw-subsidiekader-patientenorganisaties-uitgesteld-zonmw-programma-voor-elkaar-met-eeen>

³ <https://surfdrive.surf.nl/files/index.php/s/NBUI7Pow20Q9eLb>

⁴ Binnen ZonMw worden 4 factoren (productieve interacties) als relevant gezien bij het vergroten van de kans op succesvolle implementatie. Dit zijn: samenwerking met relevante partijen, cofinanciering, oplevering van bruikbare producten en gerichte verspreiding en implementatie. Voor meer informatie hierover: <https://www.zonmw.nl/nl/ondersteuning-bij-implementatie>

richten op het implementeren van bestaande interventies en oplossingen, zoals die bijvoorbeeld zijn ontwikkeld in de eerste periode van Voor elkaar!

4. We moeten meer inzetten op het leren van elkaar

Uit de evaluatie van Voor elkaar! blijkt dat projectleiders behoefte hebben aan uitwisseling met andere projecten, zodat zij van elkaar kunnen leren en niet zelf het wiel uit hoeven te vinden. In Voor elkaar! is geëxperimenteerd met een [leernetwerk](#), waarin projectleiders kennis en ervaringen uitwisselen. Dat concept willen we in Voor elkaar! 2024-2028 verder uitbreiden. Dit doen we samen met INVOLV, die de begeleiding van de leernetwerken verzorgt.

5. Er moet meer aandacht komen voor de begeleiding van projecten

Het indienen van een aanvraag kost tijd en vraagt veel van een organisatie. Uit de evaluatie van Voor elkaar! kwam naar voren dat behoefte is aan meer begeleiding. Niet alleen bij het aanvragen van een project, maar bijvoorbeeld ook bij het opstellen van een implementatieplan. Daarom zal ZonMw samen met INVOLV meer inzetten op het informeren, begeleiden en adviseren van aanvragers en projectleiders.

2 Voor elkaar! 2024 - 2028

We willen de lessen van het eerste programma Voor elkaar! in de praktijk te brengen, zodat we patiëntenorganisaties kunnen helpen om zich klaar te stomen voor de uitdagingen van de toekomst. Daarom start ZonMw met het vervolgprogramma Voor elkaar! 2024 - 2028. Onderstaand lichten we toe hoe dit programma eruit komt te zien.

2.1 De naam Voor elkaar!

We kiezen voor een naam waarin duidelijk wordt dat het om een vervolgprogramma gaat, waarin wordt gewerkt aan het versterken van de positie van mensen met een beperking, hun naasten en hun vertegenwoordigers. 'Voor elkaar!' heeft meerdere betekenissen. De naam slaat op het feit dat organisaties van mensen met een beperking zich inzetten voor lotgenoten ('voor en door elkaar'), maar betekent ook dat organisaties in het nieuwe programma iets *voor elkaar* kunnen betekenen door de krachten te bundelen, samen te werken en te leren van elkaar. Tot slot is de insteek dat de organisaties gezamenlijk veel *voor elkaar* krijgen voor mensen met een beperking.

2.2 Wat zijn de doelen?

Het vervolgprogramma heeft een aantal doelen:

1. **Het stimuleren van innovatie bij patiëntenorganisaties**, zodat het organiseren van lotgenotencontact, informatievoorziening en belangenbehartiging beter aansluit bij de ontwikkelingen in de samenleving en de behoefte van een brede doelgroep.
2. **Het financieren van elementen die bijdragen aan succesvolle digitale patiëntenplatformen**, zodat klassiek georganiseerde activiteiten worden aangevuld met online initiatieven voor informatievoorziening, lotgenotencontact en belangenbehartiging.
3. **Patiëntenorganisaties van elkaar laten leren** door hen samen te laten komen in leernetwerken en ervaringen met elkaar uit te laten wisselen.
4. **Het stimuleren van samenwerking** tussen patiëntenorganisaties onderling en met sectoren zoals het onderwijs, de zorg, beleid en onderzoek. Actieve en betekenisvolle participatie in besluitvormingsprocessen zorgt ervoor dat de positie van mensen met een beperking en hun naasten wordt versterkt en besluitvorming beter aansluit bij hun wensen en behoeften.
5. **Het stimuleren van daadwerkelijk gebruik van resultaten** uit het programma in de praktijk (implementatie) bij een zo groot mogelijke doelgroep.

Het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 levert naar verwachting veel concrete projectresultaten, geleerde lessen en nieuwe kennis over digitale platformen en de patiëntenbeweging van de toekomst op. Het ministerie van VWS heeft ZonMw gevraagd op basis van deze elementen een adviesrapport te schrijven. Dit rapport wordt door het ministerie gebruikt bij de inrichting van een nieuwe instellingssubsidieregeling, die de huidige regeling voor 2024 – 2028 opvolgt.

2.3 Welke uitgangspunten zijn relevant?

In de uitvoering van Voor elkaar! hebben we een paar belangrijke uitgangspunten, die richting geven aan het programma en de basis vormen voor onze subsidieoproepen. Deze beschrijven we hier kort.

Een brede benadering van gezondheid

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) is positieve gezondheid – of een 'brede benadering van gezondheid' – een belangrijk uitgangspunt. Dat geldt ook voor dit programma. Bij een brede benadering van gezondheid ligt het accent niet op de ziekte of beperking, maar op de mensen zelf, hun veerkracht en wat hun leven betekenis geeft. Op deze manier krijgt iemand eigen regie.

Daarnaast is positieve gezondheid belangrijk om gewenste transitie in de zorg te bereiken. De capabilitybenadering ('[capability approach](#)') geeft een praktische invulling aan de brede benadering van gezondheid. De kernwaarden die hierin centraal staan zijn sociale inclusie, gelijkwaardigheid, *empowerment* en eigen regie.

Wetgeving en VN-verdrag

In zowel de Wet op gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte, de Grondwet als in het VN-verdrag Handicap staat dat mensen met een beperking volwaardig mee moeten kunnen doen. Het gaat hier niet alleen over zorg en ondersteuning, maar ook over allerlei andere dingen waar je in je leven mee te maken krijgt. Denk bijvoorbeeld aan werk, onderwijs, vervoer, cultuur, sport en andere vrijetijdsbesteding.

Samenwerking over de grenzen van aandoeningen heen

De meeste patiëntenorganisaties vertegenwoordigen een achterban met 1 specifieke aandoening, zoals astma of MS. Deze organisaties houden zich grotendeels bezig met dezelfde vraagstukken en bedenken daar vaak ook vergelijkbare oplossingen voor. Wij zijn ervan overtuigd dat samenwerking over de grenzen van aandoeningen heen organisaties helpt om efficiënter te werken en meer impact te bereiken voor een grotere groep mensen. Daarom stimuleren we die samenwerking en uitwisseling in het vervolgprogramma. Binnen ZonMw is onderzoek gedaan naar voorwaarden voor goede samenwerking. Belangrijk zijn onder andere het hebben van een gedeelde ambitie, investeren in persoonlijke relaties en het hebben van een professionele organisatie.⁵

Collectieve ervaringsdeskundigheid

Als je als ervaringsdeskundige meepraat en meebeslist in een groep, kan je jouw eigen ervaringen inbrengen. Maar je kan jouw individuele ervaringen ook combineren en versterken met de ervaringen van een grotere groep mensen: dat heet collectieve ervaringsdeskundigheid. Een grotere verzameling van ervaringen – en de gerichte inzet daarvan – kan zorgen voor een stevigere positie van de stem van mensen met een beperking. In dit programma stimuleren we het versterken van collectieve ervaringsdeskundigheid.

Patiëntenorganisaties spelen een belangrijke rol bij het bundelen en toegankelijk maken van ervaringskennis, maar ook in het werven en trainen van ervaringsdeskundigen. Ook spelen ze een rol bij het bepalen waar de inzet van een ervaringsdeskundige het beste tot zijn recht komt.

Verder kunnen patiëntenorganisaties collectieve ervaringskennis waar relevant onder de aandacht brengen bij zorgverleners, zorginkopers en beleidsmakers, zodat zij deze ervaringen mee kunnen nemen in hun werk en beleid beter aan kunnen laten sluiten op de wensen en behoeften van mensen met een beperking.

2.4 Wat financiert het programma?

Binnen het programma Voor elkaar! is ruimte voor projecten met een looptijd van minimaal 1,5 jaar en maximaal 5 jaar. De specifieke criteria worden beschreven in subsidieoproepen. Het geld dat kan worden aangevraagd is met name bedoeld voor de inzet van menskracht en de organisatie van activiteiten om het doel van een project te bereiken.

Geld aanvragen voor het ontwikkelen van een product zoals een website, app of platform kan alleen als dat in de subsidieoproep staat. Omdat hulpmiddelen en digitale platformen altijd een middel zijn,

---

⁵ <https://www.zonmw.nl/nl/artikel/succesvol-samenwerken-doe-je-zo>

en geen doel op zich, moet een aanvrager altijd duidelijk kunnen maken wat het doel is en of de doelgroep behoefte heeft aan een middel.

Omdat in eerdere projecten al veel moois is ontwikkeld, biedt Voor elkaar! ruimte voor het in de praktijk toepassen van bestaande producten, diensten of middelen. Hiervoor kan financiering aangevraagd worden in speciale subsidierondes over implementatie. Bij deze projecten vragen we aanvragers om een implementatieplan te schrijven. Ook moeten aanvragers goed samenwerken met partijen in de praktijk, zoals zorgprofessionals, onderzoekers of het onderwijs.

Wat financieren we niet?

Er kan binnen dit programma geen geld voor wetenschappelijk onderzoeksprojecten worden aangevraagd. Elementen van onderzoek (zoals een enquête, evaluatie of behoeftepeiling) kunnen wel onderdeel uitmaken van het plan van aanpak. Ook is samenwerking met universiteiten of hogescholen toegestaan – en in sommige gevallen zelfs zeer aan te raden.

Ook is het niet mogelijk om financiering aan te vragen voor eenmalige (losstaande) activiteiten die niet gekoppeld zijn aan een duurzame verandering in de praktijk. Ook financieren we geen projecten voor mensen die zich in een specifieke levensfase bevinden, zonder daarbij de link te leggen naar een aandoening of beperking. Denk bijvoorbeeld aan ouderen, jongeren of zwangeren.

2.5 Wie kunnen financiering aanvragen?

Partijen die subsidie kunnen aanvragen bij het programma zijn georganiseerde initiatieven van mensen met een beperking of hun naasten die zich – zonder winstoogmerk – inzetten voor het versterken van de positie van mensen met een beperking. Zij houden zich bezig met de kerntaken informatievoorziening, lotgenotencontact en belangenbehartiging. Er gelden de volgende voorwaarden:

- De hoofdaanvrager moet een directe vertegenwoordiger zijn van de organisatie.
- De organisatie moet ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel (KVK).
- De organisatie is een organisatie ‘voor en door’ mensen met een chronische aandoening, beperking, psychische aandoening of hun naasten. Hieronder verstaan we:
  - Organisatie van patiënten met een specifiek ziektebeeld (categorale organisaties);
  - Federatieve samenwerkingen;
  - Landelijke patiëntenorganisaties;
  - Lokale of regionale patiëntenorganisaties.

De directe aansturing en leiding van de organisatie die aanvraagt is vanuit patienten/clienten of naasten ingericht.

- De problematiek/vraagstukken waar de organisatie zich op richt hebben impact op het leven met de aandoening. De vraagstukken die er leven zijn bij voorkeur levenslang en/of levensbreed.
- De organisatie houdt zich bezig met de kerntaken informatievoorziening, belangenbehartiging en lotgenotencontact.

2.6 Wie kunnen niet aanvragen?

Het kan per subsidieoproep verschillen wie wel en geen aanspraak kunnen maken op financiering. Welk type organisaties dat zijn staat altijd vermeld in een subsidieoproep. Toch zijn er, los van specifieke oproepen, een aantal organisaties en groepen die geen hoofdaanvrager kunnen zijn. Het gaat om:

- De 3 patiënten koepels: MIND, Patiëntenfederatie en Ieder(In). Let op: leden van deze koepelorganisaties kunnen wél financiering aanvragen. De 3 koepels kunnen met geld (*cash*) of personeel (*in kind*) bijdragen aan een aanvraag, maar kunnen zelf geen geld aanvragen.
- INVOLV, vanwege hun rol als adviseur bij aanvragen.
- Zorgorganisaties of professionals in zorg en welzijn.
- Initiatieven die al worden gefinancierd vanuit de zorgverzekeringswet, de Wet langdurige zorg, de Jeugdwet of andere subsidies. Let op: cofinanciering door andere organisaties is wel toegestaan en wordt zelfs gestimuleerd.
- Onderwijsinstellingen zoals hogescholen en universiteiten. Zij kunnen wel projectpartner zijn.

We willen dubbele financiering voorkomen. Daarom kunnen patientenorganisaties voor activiteiten waarvoor ze instellingssubsidie uit [stroom 1](#) of [stroom 3](#) ontvangen niet voor dezelfde activiteiten subsidie aanvragen bij ZonMw. Dit geldt ook voor de aanvullende projectsubsidie ([stroom 2](#)) om impact en bereik te vergroten.

2.7 Subsidieproces

Voor het aanvragen van subsidie bij ZonMw gelden de algemene [subsidievoorwaarden](#). Het indienen van een aanvraag kan alleen als er een subsidieoproep open is gesteld. In de oproep staat beschreven waar een aanvraag aan moet voldoen, welke stappen het subsidieproces kent en hoe lang het duurt voordat er een besluit wordt genomen.⁶ Aanvragen kunnen ingediend worden via het digitale systeem 'mijn ZonMw'.

Hoe lang het duurt voordat een aanvraag is beoordeelt verschilt per ronde. Voor kortlopende subsidies (vouchers) kunnen aanvragers doorlopend aanvragen indienen totdat het subsidiebedrag op is; deze worden bij binnenkomst beoordeeld. Bij meerjarige aanvragen worden alle aanvragen tegelijkertijd beoordeeld door de programmacommissie.

Projectidee en uitgewerkte aanvraag

Voor meerjarige subsidies werkt Voor elkaar! met een subsidieoproep in 2 fasen. Aanvragers dienen eerst een beknopt projectidee in en werken dat idee – na een positief advies – uit tot een volledige aanvraag. We kiezen voor deze constructie om de aanvraagdruk en het aantal afwijzingen zo beperkt mogelijk te houden. Ook het gebruik van begrijpelijke taal, het geven van advies over het schrijven van een goede aanvraag (door INVOLV) en goede voorlichting over de subsidievoorwaarden kunnen helpen om het aantal afwijzingen te beperken.

Toch kan het gebeuren dat projecten worden afgewezen. Hoeveel aanvragen worden afgewezen is afhankelijk van:

- De relevantie en kwaliteit van de aanvraag. Aanvragen moeten goed aansluiten bij de doelen en voorwaarden uit de programmatekst en subsidieoproep. Ook moet een ingediend plan uitvoerbaar en realistisch zijn en moet de begroting daarbij passen.
- Wie de aanvraag indient. Aanvragen van organisaties die uitgesloten zijn van aanvragen, zoals zorgorganisaties, worden niet meegenomen in de beoordeling en dus afgewezen.
- De verhouding tussen het beschikbare budget en het aantal ingediende aanvragen ('aanvraagdruk'). Hoe meer aanvragen er worden ingediend, des te groter de kans is dat projecten worden afgewezen omdat het totale budget voor de subsidieoproep ontoereikend is.

---

⁶ <https://www.zonmw.nl/nl/subsidies/hoe-werkt-subsidie-aanvragen>

Doorlooptijd

ZonMw wil een objectieve en zorgvuldige beoordeling garanderen én aanvragers de tijd wil geven om zich te laten adviseren en een goed voorstel te schrijven. Daarom is het niet mogelijk om de periode tussen het indienen van een aanvraag en besluit te verkorten. In elke subsidieoproep zal het specifieke tijdsplan voor een oproep worden omschreven.

3 Inrichting programma

Het programma Voor elkaar! 2024 -2028 gaat, na goedkeuring door het ministerie van VWS, in het tweede kwartaal van 2024 van start. In 5 jaar tijd zullen verschillende activiteiten worden georganiseerd die bijdragen aan het behalen van het doel van het programma. Het eerste jaar (2024) is een opstartjaar. Er zullen subsidieoproepen worden opengesteld, bijeenkomsten worden georganiseerd en nieuwe leernetwerken worden gestart. Ook zal in 2024 een nieuwe programmacommissie, klankbordgroep en referentenpanel worden ingesteld (zie hoofdstuk 5). Verder investeren ZonMw met INVOLV in de onderlinge samenwerking en het begeleiden van projecten.

Het programma bestaat uit 4 programmalijnen die op elkaar ingrijpen:

1. Digitale platformen;
2. De patiëntenbeweging van de toekomst;
3. Doorontwikkeling en implementatie;
4. Leren van elkaar.

Lijn 1: digitale platformen

Digitale platformen zoals websites of apps spelen een belangrijke rol bij informatievoorziening, lotgenotencontact en belangenbehartiging. Een deel van deze platformen is ontstaan tijdens de COVID-periode, toen de coronamaatregelen patiëntenorganisaties dwongen tot creatieve oplossingen om hun kerntaken uit te kunnen blijven voeren. Inmiddels is het digitale aspect van die kerntaken niet meer weg te denken uit de patiëntenbeweging.

Digitale platformen zijn er in allerlei soorten en maten. Sommige platformen richten zich op 1 aandoening, anderen zijn aandoeningsoverstijgend of gericht op groepen van aandoeningen. Waar het ene platform een initiatief vanuit een patiëntenorganisatie is, zijn anderen juist ontstaan in samenwerking met zorgprofessionals of onderzoekers. Sommige platformen zijn niet meer dan een website, anderen zijn aangevuld met apps, voorleesfuncties of fora.

Voor de totstandkoming en het behoud van een digitaal platform zijn een aantal basisprincipes essentieel. Denk bijvoorbeeld aan een goed uitgedacht plan, een sterke samenwerking met duidelijke afspraken⁷ en een heldere visie op het doel en de doelgroep. Niet alle platformen voldoen op dit moment aan deze basisprincipes. Met deze programmalijn willen we hen hierbij ondersteunen. Daarmee dragen we bij aan de verbetering van de toekomstbestendigheid, toegankelijkheid en uniformiteit van platformen.

Stap 1: veldraadpleging en expertmeeting

Er bestaan al veel digitale platformen. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken waar financiering vanuit Voor elkaar! een goede aanvulling kan zijn op wat er al is. Ook willen we onderzoeken wat er nodig is om platformen met elkaar samen te laten werken. Verder vinden we het belangrijk dat mensen die niet digitaal vaardig zijn ook toegang blijven houden tot informatie. Daarom brengen we tijdens dit traject in kaart welke platformen er al zijn, welke kansen en uitdagingen er zijn voor bestaande en nieuwe platformen en hoe deze platformen kunnen inspelen op de uitdagingen van de toekomst. Het traject bestaat onder andere uit een inventarisatie en een expertbijeenkomst.

Stap 2: subsidieoproepen

De opbrengsten van de veldraadpleging en expertmeeting vormen de input voor subsidieoproepen over digitale platformen. Binnen deze oproepen financieren we met name de randvoorwaarden die

---

⁷ <https://www.zonmw.nl/nl/artikel/succesvol-samenwerken-doe-je-zo>

bijdragen aan succesvolle platformen. Alle aanvragen moeten bijdragen aan de verbetering of verdere ontwikkeling van informatievoorziening, belangenbehartiging of lotgenotencontact. We willen samenwerking tussen digitale platformen stimuleren en ervoor zorgen dat ook mensen die niet digitaal vaardig zijn toegang blijven houden tot informatie.

In opdracht van het ministerie van VWS stellen we per ronde minimaal 1,5 miljoen euro beschikbaar voor aanvragen. In totaal zullen we 4 of 5 subsidieoproepen over het onderwerp digitale platformen openstellen binnen het programma.

Stap 3: lessen in kaart brengen en criteria aanscherpen

Alle projecten die financiering ontvangen uit de subsidierondes over digitale platformen nemen deel aan leernetwerken, die worden begeleid door INVOLV (zie programmalijn 4). In deze netwerken leren projecten van elkaar en wisselen ze kennis en ervaringen met elkaar uit, zodat mensen niet iedere keer het wiel opnieuw hoeven uit te vinden.

De leernetwerken helpen ons om in kaart te brengen welke lessen we kunnen leren van lopende projecten over digitale platformen. Op basis daarvan kunnen de eisen van het programma en de subsidieoproepen worden bijgesteld en aangescherpt. Zo kunnen we nog beter inzetten op projecten die bijdragen aan de doelen van het programma.

Lijn 2: de patiëntenbeweging van de toekomst

We vinden het belangrijk dat patiëntenorganisaties goed in kunnen spelen op de uitdagingen van de toekomst. Daarom willen we met deze programmalijn bijdragen aan het vernieuwen en verder ontwikkelen van de kerntaken van patiëntenorganisaties, zodat de kerntaken passen bij wat er in de toekomst nodig is.

Stap 1: expertmeeting

Om patiëntenorganisaties te helpen om zich voor te bereiden op de toekomst moeten we eerst een aantal vragen beantwoorden. Hoe ziet de patiëntenbeweging van de toekomst er eigenlijk uit? Denkt iedereen daar hetzelfde over? Wat maakt een patiëntenorganisatie toekomstbestendig? En op welke uitdagingen moeten zij eigenlijk inspelen? We nodigen patiëntenorganisaties en andere relevante deskundigen uit om hierover mee te denken tijdens een expertmeeting.

Stap 2: monitoring

De uitkomsten van de expertmeeting worden gebruikt om een monitoringsproject op te zetten. In dat project worden de projecten van het programma gevolgd. In de monitoring kijken we naar een aantal aspecten die tijdens de expertmeeting naar voren zijn gekomen. Op basis hiervan kunnen we lessen leren die – in combinatie met de inzichten uit de leernetwerken (zie programmalijn 4) – belangrijke input vormen voor een advies aan het ministerie van VWS over de toekomstige subsidieregeling pg-organisaties.⁸ Deze nieuwe regeling gaat per 2028 in.

Lijn 3: doorontwikkeling en (de)implementatie

De projecten van Voor elkaar! 2018-2023 moesten een concreet product opleveren. Dat is bewust gevraagd omdat het opleveren van een concreet product één van de voorspellers is voor succesvolle implementatie.⁹ Deze eis heeft gezorgd voor een groot aantal websites, trainingen, handreikingen en andere producten. Deze worden nog niet allemaal goed gebruikt in de praktijk.

---

⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-22383.html>

Om het gebruik van bestaande producten te stimuleren zal het vervolgprogramma zich richten op het implementeren van bestaande interventies en oplossingen, zoals die bijvoorbeeld zijn ontwikkeld in de periode Voor elkaar! 2018 – 2023. Daarmee sluiten we aan bij de aanbevelingen uit het rapport van Xpertiseczorg.

Subsidieoproepen

In 2024 start het programma met een subsidieoproep voor implementatieprojecten. Hiermee kunnen organisaties subsidie aanvragen voor het verder ontwikkelen van een toepassing of initiatieven die ervoor zorgen dat een resultaat een plek in de praktijk krijgt. Om de kwaliteit van implementatie te waarborgen worden er een aantal voorwaarden gesteld, zoals het gebruik van een implementatiemodel, samenwerking en cofinanciering.

Informatiebijeenkomsten

Om potentiële aanvragers goed te informeren over het proces en de voorwaarden zullen we fysieke of digitale informatiebijeenkomsten organiseren. Dit doen we in samenwerking met INVOLV. De bijeenkomsten zullen gaan over het aanvraagproces bij ZonMw en het ondersteuningsaanbod van INVOLV. Als daar behoefte aan is zullen we ook netwerkbijeenkomsten organiseren om potentiële aanvragers met elkaar in contact te brengen.

Lijn 4: leren van elkaar

Uit de evaluatie van Xpertiseczorg kwam naar voren dat Voor elkaar! nog meer kon doen om het leren van elkaar te faciliteren. Daarom zetten we binnen het programma in op het stimuleren van samenwerking en uitwisseling tussen projectleiders en patiëntenorganisaties. Dit doen we met name door het organiseren van leernetwerken, waarin mensen regelmatig bij elkaar komen om rond een specifiek thema kennis en ervaringen uit te wisselen. INVOLV zal de leernetwerken organiseren en begeleiden.

Voorwaarden leernetwerk

Het aantal leernetwerken, de duur en de gezamenlijke thema's worden gedurende de programmaperiode bepaald. Dit gebeurt in afstemming met INVOLV. Duidelijk is al wel dat 1 van de leernetwerken zal gaan over het onderwerp digitale platformen.

Deelname aan een leernetwerk is verplicht voor projectgroepleden van gehonoreerde projecten. Het leernetwerk duurt minimaal net zo lang als de projecten zelf. als daar behoefte aan is kan het leernetwerk na afloop van de projecten worden voortgezet. Aanvragers moeten de kosten voor deelname aan het leernetwerken, zoals reiskosten en uren, meenemen in de begroting van hun project.

Communicatie en bijeenkomsten

Het leren van elkaar wordt, naast de leernetwerken, ook gestimuleerd door het verspreiden van communicatiemiddelen, waarin geleerde lessen worden gedeeld. Denk bijvoorbeeld aan infographics, interviews en artikelen. Verder organiseren we regelmatig projectleidersbijeenkomsten, waarin projectleiders elkaar ontmoeten en ervaringen met elkaar uitwisselen.

4 Monitoring en evaluatie

4.1 Monitoring

Vanaf de start van een project tot de afronding ervan vraagt ZonMw projectleiders regelmatig hoe het met hun project staat. Dit doet ZonMw zodat de kans zo groot mogelijk is dat een project succesvol is en goede resultaten oplevert. Het monitoringsproces zal op verschillende manieren vorm gaan krijgen. Bij projecten met een looptijd langer dan 18 maanden zal halverwege de projectperiode een voortgangsverslag worden opgevraagd en bij alle projecten aan het eind een eindverslag.

Verder valt te denken valt aan instrumenten zoals:

- Het inzetten van een Razende Reporter die video-interviews met projecten afneemt.
- Werkbezoeken op locatie (site-visits), waarbij het programmateam en de commissie van ZonMw projecten en leernetwerken bezoeken.
- Bijstuurmomenten op initiatief van aanvragers of naar aanleiding van een aanvraag voor budget neutrale verlenging.

De monitoring van projecten valt onder de verantwoordelijkheid van ZonMw. Waar nodig koppelt ZonMw aan INVOLV terug welke ondersteuning of begeleiding een project nodig heeft, zodat INVOLV daar een rol in kan spelen.

4.2 Evaluatie en advies

De evaluatie van projecten is onderdeel van het monitoringsproces, zoals hierboven beschreven. Het programma als geheel wordt aan het einde van de looptijd geëvalueerd. Mogelijk komen er ook nog tussenevaluaties.

1 van de resultaten van het programma is het opleveren van een advies over het financieren van initiatieven voor en door mensen met een beperking. Uit dit advies kan het ministerie van VWS putten bij het opstellen van een nieuwe subsidieregeling voor patiëntenorganisaties, die per 2028 ingaat.

Als basis voor het advies analyseren we projecten van het programma. Deze analyse, gecombineerd met de opbrengsten van de leernetwerken en bevindingen uit projectleidersbijeenkomsten en expertmeetings, vormen belangrijke elementen voor ons advies.

5 Management en organisatie

5.1 Programmateam

Voor elkaar! wordt uitgevoerd door een programmateam dat verantwoordelijk is voor een goed verloop van het programma. Het team richt zich vooral op de planning en uitvoering van subsidierondes en het begeleiden van het beoordelingsproces. Ook speelt het team een rol in de monitoring van projecten, beoordelen van vouchersen kunnen zij adviseren over communicatie en implementatie (zie hoofdstuk 6). De contactgegevens van het team worden op de website van ZonMw en in de subsidieoproepen vermeld.

5.2 Programmacommissie

De programmacommissie denkt mee over de uitvoering van het programma en speelt een cruciale rol bij de beoordeling van aanvragen. Voor het vervolg op Voor elkaar! wordt een nieuwe commissie aangesteld, onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. Het ministerie van VWS schuift aan als waarnemer.

We willen graag een commissie met 10 leden. De commissie komt bij elkaar voor het beoordelen van aanvragen en indien nodig vaker. Gezien de doelen van het programma vinden we het belangrijk dat de volgende expertise vertegenwoordigd is in de commissie:

- Het leven met een beperking (ervaringsdeskundigen);
- Zorgprofessionals;
- Innovatie en digitalisering, ICT
- Netwerkorganisaties, netwerkzorg;
- Gemeentelijk/sociaal domein;
- Digitale patiëntenplatformen.

Andere expertises die van meerwaarde zijn binnen de programmacommissie zijn die op het gebied van (lokaal en landelijk) beleid, diversiteit en inclusie, communicatie en implementatie, bestuur en organisatie in de zorg), onderwijs en werk. Als voor het beoordelen van aanvragen specifieke expertise ontbreekt in de commissie kan deze tijdelijk worden toegevoegd.

5.3 Strategische adviescommissie

Het programmateam en de programmacommissie laten zich gedurende het programma adviseren door een strategische adviescommissie, bestaande uit deskundigen die voor de doelen van het programma relevant zijn. Het ministerie van VWS schuift aan als waarnemer. De adviescommissie komt minimaal 2 keer per jaar bij elkaar. Over de samenstelling en het precieze takenpakket van de commissie wordt nog nagedacht.

5.4 Referentenpanel

Bij aanvragen voor bedragen hoger dan 50.000 euro beoordelen referenten binnengekomen aanvragen. Deze beoordelingen worden door de programmacommissie gebruikt als input voor hun besluit over het honoreren of afwijzen van projectaanvragen. Bij Voor elkaar! wordt gewerkt met referentenpanels. In groepen van 3 beoordelen referenten een voorstel, waarna ze een gezamenlijk advies voor ZonMw opstellen. Het referentenpanel wordt gecoördineerd door [Patiëntenfederatie Nederland](#).

Bij aanvragen onder de 50.000 euro worden geen referenten ingezet, maar worden aanvragen door het programmateam beoordeeld en afgehandeld.

5.5 Samenwerking met INVOLV

ZonMw en INVOLV gaan de samenwerking in Voor elkaar 2024-2028! versterken en verder uitbreiden. Deze samenwerking bestaat uit de volgende onderdelen:

- **Het begeleiden van aanvragers.** INVOLV adviseert en begeleidt aanvragers tijdens het aanvraagproces. Zij kunnen inhoudelijk meedenken en adviseren over een goede aanvraag die aan de eisen voldoet en helpen bij het opstellen van een begroting en projectplan. ZonMw biedt met name praktische informatie over het aanvraagproces en de randvoorwaarden voor aanvragen.
- **Het adviseren van lopende projecten.** Projecten die vastlopen of anders lopen dan voorzien kunnen gedurende de looptijd voor advies terecht bij INVOLV. De definitieve besluitvorming over het aanpassen van een project en of budgetverschuiving loopt via ZonMw, maar kan wel met INVOLV worden voorbereid.
- **De leernetwerken.** INVOLV zal de projecten die participeren in de leernetwerken begeleiden. VWS heeft INVOLV opdracht gegeven om hun kennis en ervaring en netwerk hiervoor in te zetten. Doel is het leren en verbinden van projecten die worden gefinancierd uit het ZonMw programma Voor elkaar 2024-2028!
- **Het onderling verwijzen naar elkaars informatie en het gezamenlijk optrekken in de communicatie over het programma.** ZonMw stimuleert het gebruik van het aanbod van INVOLV onder gebruikers en INVOLV verwijst naar ZonMw voor subsidieoproepen en andere informatie. Beide organisaties spelen een rol in het verspreiden van kennis en resultaten binnen hun eigen netwerk.

ZonMw en INVOLV zullen de samenwerking met elkaar bespreken en aanscherpen tijdens werkoverleggen, die regelmatig plaats zullen vinden.

6 Communicatie & implementatie

Onze communicatie- en implementatieactiviteiten dragen bij aan het behalen van de doelen van het programma. Ook helpen ze aanvragers om tot goede resultaten te komen en dragen ze bij aan de verspreiding van resultaten. Onderstaand beschrijven we kort welke activiteiten we in gedachten hebben. Ook gaan we kort in op onze doelgroepen en kanalen. Concrete plannen worden de komende tijd uitgewerkt in een communicatie- en implementatieplan (C&I-plan).

Informereren en ontmoeten

De communicatieactiviteiten zullen in de eerste fase gericht zijn op het informeren van potentiële aanvragers, zodat zij weten wat zij van het programma kunnen verwachten. Ook zullen we resultaten uit Voor elkaar! 2018 – 2023 delen met doelgroepen zoals patiëntenorganisaties, zorgorganisaties, beleid, onderwijs en praktijk. Dit zorgt ervoor dat deze resultaten en lessen meegenomen kunnen worden in het vervolg van het programma.

Naast het delen van informatie staan ook het faciliteren van ontmoeting en discussie centraal. Dit stimuleren we door het organiseren van bijvoorbeeld projectleidersbijeenkomsten, waardoor patiëntenorganisaties elkaar beter leren kennen, ervaringen uit kunnen wisselen en meer met elkaar samenwerken. Maar ook door de organisatie van expertmeetings, waarbij de onderlinge discussie zorgt voor een heldere visie op het gebied van een onderwerp zoals digitale platformen.

Verspreiding van kennis

Zodra de eerste projecten uit Voor elkaar! 2024 – 2028 van start zijn, zullen de activiteiten zich meer richten op het verspreiden en inzetten van bruikbare kennis. Communicatie draagt daar onder andere aan bij door het delen van publicaties die dienen als inspiratiebron en het gebruik van resultaten aanmoedigt. Deze worden vanuit ZonMw en INVOLV zowel onder patiëntenorganisaties als bij partijen in de zorg, het onderwijs, onderzoek en beleid verspreid, zodat zo veel mogelijk mensen daar hun voordeel mee kunnen doen. Ook intern zal ZonMw resultaten uit het programma verspreiden naar andere programma's die raakvlakken hebben met de onderwerpen waar projecten zich mee bezighouden.

Daarnaast stimuleren we projectleiders om zelf over hun project te communiceren. We adviseren hier actief over, samen met INVOLV, en bieden als dat nodig is workshops aan om de vaardigheden van projectleiders op communicatiegebied te versterken.

Zoeken naar dwarsverbanden en aansluiten bij de buitenwereld

In de communicatie over het programma en de (tussentijdse) resultaten vinden we het belangrijk om niet alleen over de programmalijnen te communiceren, maar ook op zoek te gaan naar dwarsverbanden. We brengen de 4 programmalijnen bij elkaar door bijvoorbeeld te communiceren over overstijgende thema's, maar ook door jaarlijks een bijeenkomst te organiseren waarbij we kennis breed delen. Om ook doelgroepen buiten het programma aan te spreken sluiten we in onze communicatie zo veel mogelijk aan bij de actualiteit. Denk bijvoorbeeld aan communicatie op belangrijke 'dagen-van' of 'weken-van'. Zo sluiten we met onze kennis aan bij wat er speelt in de buitenwereld.

Implementatie

De implementatieactiviteiten worden geïntegreerd uitgevoerd binnen de programma-activiteiten. Welke activiteiten dit precies zijn hangt af van de context van projecten en waar behoefte aan is. Duidelijk is wel dat het onderwerp impact al vanaf de beginfase van het programma een belangrijke rol

speelt, bijvoorbeeld binnen subsidieoproepen. In de oproepteksten beschrijven we duidelijk wat ZonMw van projectleiders verwacht als het gaat om implementatie en impact. Elementen die we bijvoorbeeld terug willen zien in aanvragen zijn:

- Het in kaart brengen van belangrijke stakeholders en het betrekken van die stakeholders in het project.
- Het peilen en centraal stellen van de behoeften van de achterban.
- Het aanstellen van een goede begeleider of projectleider die van begin tot eind zorgt voor een gedegen plan en de uitvoering daarvan.
- Het betrekken van expertise op het gebied van implementatie.
- Het in kaart brengen van – en waar mogelijk aanhaken bij – bestaande initiatieven van andere patiëntenorganisaties.

ZonMw heeft veel theoretische en praktische kennis in huis als het gaat om implementatie, impact en bereik. Tijdens de start, monitoring en afronding van projecten zullen implementatiespecialisten van ZonMw – in samenwerking met INVOLV – projectleiders ondersteunen met advies over deze thema's. Zo kunnen projecten betere resultaten bereiken en hun koers bijstellen als dat is nodig is.

Doelgroepen

Projectleiders en patiëntenorganisaties vormen de belangrijkste doelgroep voor onze activiteiten. Als het om de verspreiding van resultaten en het stimuleren van samenwerking gaat verbreed de doelgroep zich ook naar andere partijen, zoals partijen in de zorg, het onderwijs, beleid en onderzoek.

Kanalen

De ZonMw-website, -nieuwsbrief en -LinkedIn-pagina vormen samen met de communicatiekanalen van projectleiders en die van INVOLV belangrijke manieren om onze doelgroepen te bereiken. Belangrijk aandachtspunt bij communicatie is de begrijpelijkheid, toegankelijkheid en vindbaarheid.

7 Financiën

Voor het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 is in totaal 20 miljoen euro beschikbaar. Dit komt neer op een budget van 4 miljoen euro per jaar, inclusief personeelskosten en andere activiteiten. In bijlage 1 is een financiële paragraaf opgenomen over hoe het budget ingezet gaat worden.

Staatssteunmaatregelen

ZonMw verstrekt geen subsidie als dit leidt of kan leiden tot het verlenen van onrechtmatige staatssteun. Daarom zullen bij alle subsidierondes staatssteunmaatregelen worden genomen. Welke maatregelen dit zijn zullen per subsidieronde verschillen. In de teksten van de subsidieoproepen wordt hierover meer informatie opgenomen.

Bijlage 1: Financiële omvang programma

Het totale budget van het programma Voor elkaar! 2024-2028 bedraagt €20.000.000. Dit betekent dat er per jaar €4.000.000 beschikbaar is voor een periode van vijf jaar. Dit budget wordt beschikbaar gesteld door VWS. De begroting is als volgt:

1.Verplichtingen	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Programma								
Pijler 1: Digitale platformen subsidieronde		2.000.000	2.000.000	2.000.000	1.750.000	-	-	7.750.000
Pijler 1: Digitale platformen 'Veldraadpleging en expertmeetings'	50.000					-	-	50.000
Pijler 2: Patientebeweging van de toekomst		70.000				-	-	70.000
Pijler 3: Doorontwikkeling en implementatie subsidieronde	1.500.000	1.500.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	-	-	6.000.000
Pijler 4: Lerende van elkaar	-	-	-	-	-	-	-	-
Vouchers	250.000	500.000	500.000	500.000	400.000			2.150.000
CIP kosten	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	-	-	250.000
					-			
Algemene kosten								
Commissiekosten en klankbordgroep (reiskosten en vacatiegelden)	15.000	25.000	25.000	25.000	20.000	-	-	110.000
Algemene kosten	10.000	20.000	20.000	20.000	20.000	-	-	90.000
Programmakosten ZonMw	423.669	692.992	716.465	741.092	765.719	126.925	62.245	3.529.107
Totale Verplichtingen	2.298.669	2.857.992	2.311.465	4.336.092	4.005.719	126.925	62.245	19.999.107

ZonMw zal het budget als volgt inzetten:

- Er zal minimaal €1.500.000 per jaar besteed worden aan de (door)ontwikkeling van digitale platformen.
- Om de behoeften op het thema digitale platformen in kaart te brengen, zal er voorafgaand aan de eerste subsidieoproep een veldraadpleging worden gehouden. Deze veldraadpleging moet inzicht geven in waar de grootste behoeften liggen, zodat ZonMw met de subsidieoproepen projecten kan ondersteunen en stimuleren waar dat het meest nodig is. Hiervoor is €50.000 begroot.
- Er zal minimaal €1.000.000 per jaar besteed worden aan de doorontwikkeling en implementatie van bestaande interventies.
- Er zal minimaal €250.000 per jaar beschikbaar worden gesteld voor het aanvragen van een voucher. Deze voucher biedt de aanvrager de kans om samenwerking vorm te geven, meetings te organiseren of de juiste partners te vinden.
- Om te monitoren aan welke eisen de patiëntenbeweging van de toekomst moet voldoen en welke uitdagingen dit met zich meebrengt, zal er €70.000 beschikbaar worden gesteld om hier antwoorden op te vinden.
- Voor de het inrichten, organiseren en uitvoeren van de leernetwerken ontvangt INVOLV financiering vanuit VWS. Om deze reden zijn er geen kosten op deze begroting voor opgenomen.
- De personele inzet op de begroting is gebaseerd op de ervaringen vanuit het huidige Voor elkaar programma. De ervaring leert dat een intensieve inzet nodig is vanuit het bureau:
  - Vanuit het programmteam is er veel contact met aanvragers om hen te informeren bij het openstellen van de oproep, de start van het project, de toelichting of een afwijzing maar ook gedurende de looptijd.
  - Op bureauniveau worden ook de voortgang, eindverslagen en voucher aanvragen beoordeeld.
  - Elk jaar starten er in de verschillende subsidieronden nieuwe projecten. Er lopen vanuit het huidige programma ook nog projecten door. Er lopen zo'n 40- 60 lopende projecten per jaar, naast nieuwe subsidieronden die elk jaar terugkeren.
  - Voor de jaren 2029 en 2030 zijn er ook bureaunkosten begroot. Dit is vanwege de monitoring en afronding van projecten die in 2027 en 2028 van start gaan en een looptijd van 2-3 jaar hebben.

Bijlage 2: context van het programma

Het programma Voor elkaar! 2024-2028 is onderdeel van een set subsidieinstrumenten waarmee patiëntenorganisaties organisaties worden ondersteund. De regelingen staan met elkaar in verbinding en versterken elkaar. Hieronder wordt beschreven met welke regelingen, ondersteuning en programma's Voor elkaar! samenhangt.

De subsidieregeling voor PG-organisaties (2024 – 2028)

De subsidieregeling van VWS staat ook wel bekend als de 'instellingssubsidie'¹⁰ en is bedoeld voor de kosten die komen kijken bij de uitvoering van structurele activiteiten van patiëntenorganisaties. Denk bijvoorbeeld aan personeelskosten, huisvesting en andere vaste lasten. Om in aanmerking te komen voor de instellingssubsidie kunnen organisaties een aanvraag doen bij de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instelling (DUS-I). De subsidieregeling wordt eens in de 4 jaar herzien, de volgende herziening vindt plaats in 2028. Patiëntenorganisaties die instellingssubsidie ontvangen kunnen vanaf 1 januari 2024 een aanvullende, tijdelijke projectsubsidie (stroom 2) aanvragen om hun impact en bereik te vergroten. Dit is een nieuwe subsidie binnen deze regeling. Een voorwaarde hiervoor is dat zij eerst een brede analyse laten maken van de impact van hun activiteiten. INVOLV kan zo'n brede analyse samen de organisatie maken. Projecten die uit stroom 2 worden gefinancierd kunnen niet ook vanuit Voor elkaar! 2024-2028 gefinancierd.

ZonMw-programma Infrastructuur beleidsparticipatie (2024 – 2028)

Het programma 'Infrastructuur beleidsparticipatie door inwoners en patiënten bij regionale vraagstukken over gezondheid, zorg en ondersteuning' (in het kort: 'Infrastructuur beleidsparticipatie') draagt bij aan grotere betrokkenheid van 'de mensen om wie het gaat' bij beleidsvorming en keuzes rond de inrichting en organisatie van gezondheid, zorg en ondersteuning in hun regio. Het programma biedt ruimte aan regio's om een participatiehub te ontwikkelen en daarbij per regio keuzes te maken die passen bij de regionale participatieopgave en -prioriteiten. Met behulp van de participatiehub worden netwerken van inwoners en patiënten rond beleidsthema's in contact gebracht met de netwerken van beleidsmakers en beslissers en vice versa. Op de [website van ZonMw](#) is meer te lezen over het programma.

Aanpak beperkte gezondheidsvaardigheden

Vanuit het ministerie van VWS is er beleid ten aanzien van stimuleren van bewustwording en inzet van instrumenten voor de aanpak van beperkte gezondheidsvaardigheden.

In lijn met deze aanpak vanuit VWS zullen projecten die worden gefinancierd vanuit Voor Elkaar! 2024-2028 aandacht moeten besteden aan een brede doelgroep, met name mensen binnen de doelgroep die minder gezondheidsvaardig zijn.

Ondersteuning vanuit INVOLV

INVOLV is een onafhankelijk expertisecentrum gericht op patiënten- en cliëntenparticipatie in brede zin. INVOLV versterkt de positie van patiënten in de samenleving door patiëntenorganisaties en de patiëntenbeweging in algemenere zin te versterken. Binnen het programma Voor Elkaar! 2024-2028 neemt INVOLV weer de taak op zich om organisaties te ondersteunen bij het doen van aanvragen en het schrijven van project- en implementatieplannen. Daarnaast organiseren en begeleiden zij de leernetwerken binnen het programma. Naast deze activiteiten bieden zij organisaties advies en trainingen aan, zowel fysiek als online, op het gebied van het versterken van de 3 kerntaken, maar ook op het gebied van het organisatorisch versterken van patiëntenorganisaties.

---

¹⁰ <https://www.dus-i.nl/subsidies/patienten-en-gehandicaptenorganisaties-pgo>

In de ondersteuning van INVOLV is vaak maatwerk geboden, zowel op het gebied van dienstverlening, werkvorm als bejegening. Want de manier waarop informatie wordt aangeboden, trainingen gegeven worden of bijeenkomsten worden georganiseerd, wordt ook in grote mate bepaald door de specifieke beperkingen die de afnemers van onze diensten ervaren. Denk hierbij aan de fysieke toegankelijkheid van onze ruimtes, digitale toegankelijkheid van onze website, maar ook specifieke trainingsvormen voor deelnemers met een gehoor- of visuele beperking.

Aanvragers van een projectsubsidie krijgen naast ondersteuning bij de aanvraag toegang tot de generieke activiteiten en communicatie die vanaf 2024 (opstartjaar) worden ontwikkeld voor iedereen actief in de patiëntenbeweging (eerder alleen beschikbaar voor ontvangers van een instellingssubsidie), onder andere:

- Online generieke toolkits en kennismodules op de kerntaken en organisatie van een patiëntenorganisatie (lotgenotencontact, informatievoorziening, belangenbehartiging en participatie), bijvoorbeeld een module ‘schrijven van een subsidieaanvraag’.
- Nieuwsberichten, artikelen, posts en blogs.

Ontvangers van een projectsubsidie krijgen bovendien toegang tot het gehele specifieke aanbod van INVOLV met:

- Advies op maat op basis van de ondersteuningsvraag tijdens en betreffende de uitvoering van de projecten.
- Deelname aan het leernetwerk voor het programma, waarin projecten van en met elkaar leren. Dit kan bestaan uit offline en online bijeenkomsten, inspiratiesessies op gedeelde thema's en (online) netwerkvorming op basis van de ondersteuningsvraag vanuit de projecten.

Bijlage 3: kansen en risicoanalyse

Welke kansen biedt het programma Voor elkaar? Welke risico's kunnen zich voordoen bij het uitvoeren van dit programma? En hoe kan ZonMw daar op inspelen? Daar gaan we in dit hoofdstuk kort op in.

Kansen

Het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 biedt diverse kansen:

- **Voor elkaar! gaat meerjarige projecten financieren.**
Uit eerder onderzoek bleek dat projecten met een korte looptijd minder succesvol zijn om resultaten een duurzame plek te geven in de praktijk. Met meerjarige financiering en een langere looptijd stimuleren we projecten de impact en het bereik te vergroten.
- **We helpen patiëntenverenigingen met de verdere professionalisering, bereik en impact.**
Door projecten samen te brengen in de leernetwerken zullen organisaties in staat worden gesteld om van elkaar te leren. Verder wordt de expertise van INVOLV ingezet om projecten te ondersteunen bij het indienen van een aanvraag en worden trainingen aangeboden op het gebied van het organisatorisch versterken van patiëntenorganisaties.
- **We stimuleren samenwerking met relevante stakeholders.**
Het investeren in een duurzame samenwerking kost tijd. Door projecten meerjarig te financieren kan er geïnvesteerd worden in deze duurzame samenwerking. Dit moet leiden tot een netwerk waarin kennis wordt uitgewisseld en waar implementatie en borging zal plaatsvinden.
- **We stimuleren daadwerkelijk gebruik van de resultaten in de praktijk.**
Het programma Voor elkaar! gaat jaarlijks subsidierondes open stellen gericht op implementatie. Eerder behaalde resultaten krijgen op deze manier de kans om verder gebracht te worden in de praktijk.
- **We werken toe naar een meer toekomstbestendige patiëntenvereniging.**
Door het organiseren van een expertmeeting stimuleren we patiëntenorganisaties om zich voor te bereiden op de uitdagingen van de toekomst. Door hen gezamenlijk te betrekken worden vragen over de toekomst beantwoordt, kunnen zij leren van elkaar en samenwerken om de uitdagingen aan te gaan.

Risico's

Naast kansen zijn er ook risico's waarmee we rekening moeten houden binnen het programma. De risico's zijn gebundeld per thema. Bij ieder risico vermelden we welke maatregelen we nemen om het risico zo veel mogelijk te verkleinen.

Aanvragen

Risico

Er komen veel aanvragen binnen die niet voldoen aan de – ten opzichte van het eerdere programma – aangescherpte criteria.

Maatregel

- Inzetten op communicatie en voorlichting aan de voorkant. In de subsidieoproepen wordt extra aandacht besteed aan het benoemen van de criteria. Ook wordt er een plaatpraat ontwikkeld om eenvoudig zichtbaar te maken waar het programma voor staat.
- INVOLV projectleiders laten adviseren over aanvragen, zodat deze zo goed mogelijk aansluiten bij de subsidieoproep.

Risico

De aanvraagdruk is hoog, terwijl er maar beperkt budget is om projecten te financieren. Hierdoor kan het aantal afwijzingen hoog komen te liggen.

Maatregel

Het programma zal proberen het aantal afwijzingen tot een minimum te beperken door:

- inschakelen van INVOLV voor hulp bij schrijven van een subsidieaanvraag
- de randvoorwaarden van de subsidieoproepen duidelijk te formuleren
- organiseren van informatiebijeenkomsten

Risico

Projecten die eerder in aanmerking kwamen voor financiering vallen nu mogelijk buiten de boot. Dat kan tot teleurstelling leiden bij patiëntenorganisaties.

Maatregel

Het geven van voorlichting door ZonMw en goede begeleiding door INVOLV naar nieuwe manier van werken.

Implementatie

Risico

Niet alle projecten met een concreet eindresultaat kunnen vervolgfianciering krijgen voor het implementeren van een resultaat, terwijl de kwaliteit van een resultaat zich daar wel voor leent.

Maatregel

Het Voor elkaar! programma zal de projecten die geen vervolgfianciering ontvangen doorverwijzen naar INVOLV voor advisering over werven van subsidie bij andere fondsen.

Digitale platformen

Risico

Er zijn al veel bestaande platformen en het risico is dat zij financiering aanvragen voor het in stand houden van platform. Het onderhouden van een platform is duur en er is een beperkt budget beschikbaar.

Maatregel

Om te komen tot een bijdrage die een verbetering of verandering van de drie kerntaken met zich mee brengt, wordt er een veldraadpleging gedaan en expertmeeting georganiseerd. Deze opbrengsten vormen de input van de subsidieoproepen, welke gericht zijn op de randvoorwaarden die bijdragen aan een succesvol platform.

Colofon

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staat ZonMw voor. ZonMw programmeert en financiert onderzoek en vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn, stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis en signaleert waar kennis nodig is. ZonMw heeft als belangrijkste opdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Voor elkaar! 2024 – 2028 kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail voorelkaar@zonmw.nl of telefoon 070- 3495471.

Auteurs: Jolanda Huizer, Robin de Heij, Dagmar Strikwerda, Lucinda van Ewijk – Verhagen

Datum: oktober 2024

www.zonmw.nl

MET KENNIS WERKEN AAN EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl